

регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 №3038-VI.

#### *Література*

1. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 р. №2807-IV. Голос України. 2005 (листопад 8). №211.
2. Про затвердження Єдиних правил ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, правил користування ними та охорони: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1994 р. №198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-94-%D0%BF>.
3. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. №3038-VI. Голос України. 2011 (березень 12). №45.
4. Про затвердження Порядку розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 21.10.2011 р. №244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1330-11>.

УДК 342.9(043.2)

**Пивовар І.В.**, к.ю.н.,  
**Хекало О. І.**, студент магістратури,  
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

### **ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ, ЯК ФОРМИ ВИРІШЕННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ (АДМІНІСТРАТИВНИХ) СПОРІВ**

Функціонуванню сучасного адміністративного судочинства характерна певна розбіжність між теорією та практикою, особливо його заключній стадії, коли законодавчі приписи фактично не виконуються зобов'язаними суб'єктами. Стосується це механізму виконання судових рішень, які після винесення судом, досить часто не виконуються, не дивлячись на наявність зобов'язувальної норми – частини другої статті 14 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [1]. До основних причин такого стану, як правило відносять: безвідповідальність та перевантаженість виконавчої служби; «не задоволення» рішенням суду стороною, не на користь якої винесено рішення або відносно якої застосовано заходи адміністративної відповідальності, і яка в свою чергу, ігнорує виконання рішення, або подає апеляцію.

Тож закономірно виникають запитання: чи можна задовільнити інтереси усіх учасників спору та чи є обов'язковим вирішення спору саме в суді? Відповідь на перше очевидна – задовільнити абсолютно кожного учасника спору на всі 100%, у будь-якому випадку майже неможливо. Але досягти компромісу, який так чи інакше, може бути більш прийнятним сторонам аніж судове рішення, яке обмежене законом, можливо.

Найчастіше таким способом називають позасудовий. В теорії та практиці виділяють різні види позасудових методів вирішення спорів. До основних з них належать: переговори; звернення до органів влади; медіація, та інші. Найбільш цікавим й перспективним видається метод медіації.

Досліджуючи питання медіації Н. Волковицька, визначає поняття цього явища як методу вирішення спорів із залученням посередника (медіатора), який допомагає проаналізувати конфліктну ситуацію так, щоб зацікавлені сторони самостійно змогли обрати варіант рішення, який задовольняв би інтереси та потреби всіх учасників конфлікту [2].

Медіативна форма вирішення спору у порівнянні з судовою процедурою має низку переваг, що полягають у такому. Увесь процес медіації вирізняється конфіденційним характером. Будь-яка інформація, записи, звіти або інші документи, підготовлені до медіації або вироблені в процесі медіації, є конфіденційними. Медіатор не має права розкривати іншій стороні або іншій особі, інформацію, отриману від сторони в ході приватної зустрічі, без згоди на те сторони, яка надала таку інформацію. У порівнянні з судовою процедурою, вирішення спору шляхом медіації не є довготривалим, та може суттєво заощадити час сторонам. Процес медіації чітко контролюється медіатором, який зацікавлений у якнайскорішому вирішенні ситуації. Таким чином, кількість часу, витрачена на вирішення спору та вартість послуг медіатора значно нижчі, ніж у разі судового вирішення. У процесі медіації не існує переможця та переможеного. Мета медіації – знайти компромісне рішення, яке б задовольнило обидві сторони, орієнтована не стільки на конфлікт (з'ясування хто правий, а хто винен) або на виграш, скільки на конструктивний пошук рішень. Сторони беруть участь у медіації добровільно – під час прийняття рішення про медіацію, у процесі її проведення, досягнення домовленостей і виконання рішень. Самовизначення – фундаментальний принцип медіації. При її проведенні обстановка, організація, регламент і зміст процесу можуть бути визначені індивідуально. Кожній зі сторін надається право самостійно обрати медіатора з переліку незалежних медіаторів. Медіація дозволяє учасникам спору подивитися в майбутнє і використати свої творчі здібності.

Розглядаючи даний метод через призму публічно-правових відносин при вирішенні спору, слід зауважити, що для застосування цього методу є певні законодавчі обмеження, які наразі не дають змогу впровадити його. Це зокрема норма п. 2 частини першої статті 4 КАС України, згідно з якою визначено, що однією зі сторін публічно-правового спору завжди виступає орган публічної адміністрації. Тому необхідно враховувати, що попри наявність у службовців певних повноважень діяти на власний розсуд, ця можливість у чиновників часто обмежена, адже відповідно до конституційних положень, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в

межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [3]. Вважаємо, що досягнення компромісу між органом публічної адміністрації та громадянином має бути одним із пріоритетів діяльності органів держави та місцевого самоврядування. Щодо ініціативності, як одного із принципів медіації, варто зауважити, що насправді складно дочекатися від органу публічної адміністрації ініціативи вирішити спір у позасудовий спосіб, однак останній повинен прийняти таку пропозицію, в разі, якщо її зробить інша сторона. Втім залишається проблемою впровадження медіації для вирішення публічно-правових спорів саме через відсутність належного правового регулювання. Хоча певні спроби виправити таку ситуацію звичайно вже зроблені – прийнято за основу проект закону «Про медіацію» [4; 5]. На перспективу, при доопрацюванні вказаного законопроекту, варто передбачити умови, що слугуватимуть критеріями для укладання угод з органами публічної адміністрації для вирішення публічно-правових спорів, на які достатньо аргументовано вказала З.В. Красіловська, а саме: 1) відсутність у законі прямої заборони на вчинення дій, передбачених мировою угодою; 2) відповідність змісту мирової угоди законам, що охороняють суспільну безпеку, порядок управління, суспільну мораль, права і свободи громадян; 3) наявність вільного волевиявлення сторін; 4) наявність у сторони права розпоряджатися предметом (об'єктом) мирової угоди; 5) відповідність суспільним інтересам і дотримання прав і законних інтересів інших осіб; 6) повноваження посадової особи на укладення мирової угоди повинно входити в її компетенцію, визначатися нормативно-правовим чином і реалізовуватися відповідно до приписів компетенційних норм; 7) при укладенні мирової угоди посадовець повинен діяти у відповідності з тими цілями, задля досягнення яких йому надані повноваження, і не виходити за межі своєї компетенції (предметної, суб'єктної, територіальної та тимчасової); 8) при укладенні мирової угоди адміністративний орган не повинен брати на себе зобов'язання з виплати грошової суми, якої він не боргував, за винятком випадків спеціально встановлених у законі і пов'язаних з компенсацією за заподіяну шкоду; 9) неприпустимість мирових угод у спорах про законність нормативних актів, в силу наявності повноваження на визнання таких актів невідповідними законом тільки у суду [6]. Вказані критерії повинні, з одного боку, розумно обмежити повноваження службовців діяти в повній мірі на власний розсуд, з іншого – уможливити впровадити медіацію як методу вирішення адміністративних або публічно-правових спорів.

І хоча медіація як спосіб вирішення спорів, а саме, приватно-правових (грунтуючись на приватно-правовому регулюванні), вже тривалий час успішно працює, наприклад, в сфері захисту прав споживачів, вирішення трудових, сімейних спорів, формуючи емпіричний досвід для підготовки

громадськості й фахівців до впровадження публічно-правової медіативної форми, однак для вирішення публічно-правових спорів в Україні очікуваним залишається закон «Про медіацію», або ж норми в інших законодавчих актах публічно-правового регулювання відповідних відносин.

Отже, впровадження в Україні публічно-правового інституту медіації є актуальним, відповідає викликам сьогодення та умовам сучасного стану розвитку суспільних відносин в сфері вирішення спорів, однією зі сторін яких є публічна адміністрація, збігається з програмними цілями розвитку в Україні державно-приватного партнерства, сприятиме розвитку правової культури суспільства, розвантаженню системи адміністративних судів України.

### *Література*

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. №2747-IV. Відомості Верховної Ради України, 2005, №35-36, №37, ст. 446.

2. Волковицька Н.О. Медіація: альтернативний чи ефективний спосіб вирішення спорів? Юридична Газета Онлайн. 2018. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya-alternativniy-chi-efektivniy>.

3. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України, 1996, №30, ст. 141. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>.

4. Проект Закону України «Про медіацію»: від 17.12.2015 р. №3665. Офіційний сайт Верховної Ради України, розділ «Законопроекти» URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=57463](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463).

5. Про прийняття за основу проекту Закону України про медіацію: Постанова Верховної Ради України: від 03.11.2016 р. №1725-VIII. Відомості Верховної Ради, 2016, №48, ст. 828. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

6. Красіловська З.В. Умови застосування медіації для врегулювання спорів із органами публічної влади: вітчизняний та зарубіжний аспект. Теорія та практика державного управління. 2015, Вип. 4, с. 200-207. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu\\_2015\\_4\\_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2015_4_31).